

Берюшова А.В.

студент,

Науковий керівник: Оверчук В.А.

кандидат психологічних наук, доцент,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ПОВЕДІНКОВІ ПРОЯВИ САМОТНОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Сьогодні доведено, що самотність – супутник не тільки людей похилого віку, вона має місце у будь-якій віковій категорії, особливо гостро переживається в юнацькому віці. Останнім часом цій проблемі присвячуються все нові і нові роботи, що досліджують сутність самотності, причини її виникнення, характерні прояви і вплив на категорії людей в різні періоди життя.

Проблему самотності досліджували представників різних наук: філософії, медицини, психології, педагогіки, соціології, богослов'я. Про неї писали З. Фрейд, К. - Г. Юнг, А. Камю, М. Бубер та ін. Ця тема була в центрі уваги людей, що жили в різні історичні епохи, про що свідчать міфи різних народів, біблійні тексти, твори теологів і т.п. [1, с. 4].

Саме у зв'язку з тим, що самотність вивчали в межах різних наук існує багато варіантів визначень даного поняття. Наприклад, Д. Перельман і Е. Попелу трактують наступним чином це поняття: «Самотність – це негативний досвід, який виникає в тих випадках, коли сітка соціальних зв'язків особистості відчуває або кількісний, або якісний дефіцит цих зв'язків» [4, с. 56]. Г.С. Салліван, в свою чергу, дає наступне визначення: «Самотність ... це надзвичайно приємний досвід, який впливає на людину, пов'язаний з неадекватним зняттям потреби в особистісній і міжособистісній близькості» [3, с. 23].

Болгарський психолог Л. Сімеонова зробила спробу згрупувати людей, схильних до самотності, за їхніми характерними поведінковими особливостями і виділила наступні типи:

1. Люди з нескінченною потребою в самоствердженні, у яких в центрі уваги стоїть тільки власний успіх.

2. Люди з сильно вираженою стереотипізацією поведінки, внаслідок якої вони не в змозі вийти з рамок обраної ними ролі і не можуть дозволити собі розкутість.

3. Люди, що відрізняються, навпаки, сильною нестандартністю в поведінці, у яких світосприйняття і вчинки не відповідають встановленим в доступних для них групах правилам і нормам.

4. Люди, зосереджені на своєму внутрішньому світі, що представляють події власного життя і свої внутрішні стани винятковими, несхожими на все те, що відбувається з іншими.

5. Люди сором'язливі, із заниженою самооцінкою, недооцінюють себе як особистість і в силу цього бояться бути нецікавими, які прагнуть завжди триматися в тіні. В результаті вони дійсно ніким не помічаються, що, в свою чергу, болісно переживається [1, с. 10].

Юнацький вік є важливим для соціалізації та розвитку особистості, і проблема самотності молодих людей сьогодні дуже актуальна. В даний період величезна роль відводиться дружбі, яка дозволяє висловити почуття і отримати ту підтримку, яка так потрібна для самоствердження. Однією з головних неусвідомлюваних функцій юнацької дружби є підтримка самоповаги. У юнацькому віці виникає особливе прагнення у взаємодії з оточуючими людьми, у сфері спілкування реалізується така якість особистості, як довірливість. Головною метою спілкування виступає саморозкриття і взаєморозуміння [2, с. 21].

Аналізуючи вікові особливості прояву самотності, Г.М. Тихонов зазначає, що самотність в юності – явище, яке широко поширене і інтенсивно протікає. Молоді люди в цілому проявляють більш високу вразливість по відношенню до самотності і більшу схильність до неї, ніж зрілі або літні люди [3, с. 68]. Самотність в юності багато в чому визначається об'єктивними умовами: прагненням жити окремо від батьків (бути незалежними від них), змінами соціальних (в тому числі і міжособистісних) відносин, переживаннями, пов'язаними з пошуком сенсу свого існування, вступом в нові умови, пов'язані з навчанням або професією, і т. п.

Г. Салліван вбачав корені самотності дорослого в його дитинстві. Він встановив рушійну силу потреби в людській близькості. У підлітків, які відчують нестачу соціальних навичок внаслідок неправильних взаємин з батьками в дитинстві, як правило, виникають труднощі при встановленні дружніх стосунків з однолітками. Це нездатність задовольнити підліткову потребу в інтимності може призвести до глибокої самотності.

Е.С. Неумоева, вивчаючи проблему самотності в юнацькому віці і її подолання, зазначила, що відчуття самотності у осіб юнацького віку пов'язане з основними процесами самосвідомості, воно впливає на формування ставлення до себе, уявлень про себе (когнітивні прояви самотності), на характерологічні особливості і вибір способів поведінки (поведінкові прояви самотності). Самотність пов'язана з основними життєвими подіями особистості, ними можуть бути: відділення від батьківської сім'ї, розширення контексту соціальних відносин, планування свого майбутнього, встановлення інтимно-особистісних відносин.

Також, Неумоева на основі розробленої типології самотності позначила юнацьку самотність як потенційно позитивну: «юнак, на відміну від підлітка, починає розуміти або інтуїтивно вгадує значущу позитивну роль самотності в становленні своєї особистості і може свідомо вибирати самотність» [3, с. 16]. Активність юнака по відношенню до самотності, відзначає автор, носить конструктивний, вмотивований характер. Однак молодій людині може бракувати внутрішніх ресурсів для повного використання позитивного потенціалу самотності, а мотиви його вибору можуть бути помилковими, і в зв'язку з цим йому необхідна професійна психолого-педагогічна допомога в актуалізації позитивного потенціалу самотності [5, с. 92].

Особи юнацького віку значно частіше людей старшого віку почувають себе самотніми і незрозумілими. Але почуття самотності виникає не від зовнішньої ізоляції, не від поганого оточення, а від неможливості висловити в спілкуванні всю повноту почуттів.

Отже, самотність – соціально-психологічне явище, емоційний стан людини, пов'язаний з відсутністю близьких, позитивних емоційних зв'язків з людьми і зі страхом їх втратити в результаті вимушеної або тієї, що має психологічні причини соціальної ізоляції [2, с. 66]. Розглядаючи самотність в контексті розвитку важливо відзначити, що воно є закономірним показником змін, що відбуваються. З цієї причини важливо розуміти, що переживання самотності є характерною рисою юнацького віку і вимагає певних способів роботи з ним на практиці.

Список використаних джерел:

1. Анцыферова Л.И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысление, преобразование ситуаций и психологическая защита./ Л.И. Анцыферова // Психол. журн. 1994. – Т.15. № 1. – С. 3–19.
2. Большой психологический словарь/ Авдеева Н.Н. и др. Под ред., Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. СПб.: Прайм-Еврознак; М.: ОЛМА-пресс, 2003. – 666 с.
3. Киселева В. Подростковое одиночество / В. Киселева // Школьный психолог. – 2002, № 8. – С. 56–59.
4. Кон И.С. Психология ранней юности / И. Кон – М., 1989. – 256 с.

5. Корчагина С.Г. Психология одиночества: учебное пособие / С.Г. Корчагина – М.: МПСИ, 2008. – 270 с.

Брославська В.М., Паславська О.О.

студенти,

Науковий керівник: Яремко З.М.

*доктор хімічних наук, професор, завідувач кафедри,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

ТРУДОВИЙ КОЛЕКТИВ У СТВОРЕННІ БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРАЦІ

Охорона праці в сучасному світі має величезне значення в зв'язку з інтенсивним розвитком виробничої сфери і появою нових видів діяльності та технологій. На сучасному етапі охорона праці, як ніколи, актуальна. Важко уявити собі успішне підприємство, установу, організацію, керівництво якого б халатно відносилося до питань охорони праці. Звісно, нещасні випадки на виробництві негативно впливають на існування компанії, часто на тривалий час паралізують роботу підприємства, а також призводять до істотних фінансових витрат. Досвід великих світових компаній свідчить про те, що охорона праці відіграє важливу роль у створенні та дотриманні безпечних умов праці у колективі та на робочому місці.

Під терміном колектив (від лат. *collectivus* – збірний) розуміють групу людей, яка досягла в процесі спільної діяльності високої ефективності завдяки спрацьованості, сумісності, характеру міжособистісних стосунків. Важливими факторами у колективі є такі як: специфіка і складність завдань, тривалість спільної діяльності, кількісний склад групи, взаємозв'язок між членами групи, функціональна структура групи, ступінь ізолюваності й автономності групи, психологічний клімат колективу, тощо. Внутрішню єдність працівників групи визначає рівень їх сумісності та спрацьованості. Сумісність – це ефект взаємодії працівників, який означає максимальне суб'єктивне задоволення членів групи один одним. Суб'єктивна задоволеність – це головна ознака сумісності [4, с. 152].

Варто зазначити, що на характер взаємовідносин в цих групах впливають певні чинники такі, як професійність, їх віковий склад, рівень свідомості і професійні особливості. Одним з визначальних завдань є створення позитивного і правильного ставлення всіх працівників до розуміння небезпеки, а також розуміння необхідності захисту від цієї небезпеки. Таким чином, з точки зору виробничої безпеки, показником зрілості колективу буде служити ступінь відповідності позиції колективу вимогам діючих норм і правил, а також визнання кожним членом колективу необхідності виконання цих вимог. Джерела небезпеки, залежно від технології виробничого процесу і застосовуваної техніки, абсолютно різні. Наприклад, технологічне обладнання, пов'язане з використанням або транспортуванням небезпечних речовин, технологічне обладнання, пов'язане з використанням, виготовленням, переробкою, зберіганням або транспортуванням самозаймистих та легкозаймистих твердих речовин та матеріалів, устаткування на якому виробляються речовини, які здатні вибухати, самозайматися, займатися від джерел запалювання з подальшим поширенням горіння після його усунення, безумовно, що ці всі приклади можуть загрожувати життю та здоров'ю людини та колективу загалом, отже і розробка заходів безпеки повинна бути диференційованою [3, с. 11].